

Research Paper

The role of the school system in planning the career development process of students

Mojtaba Haghghani Zemeydani¹ , Shahriar Dargahi^{2*} , Arman Salimi³ & Firozeh Ashori⁴

1. PhD in Counseling, Department of Educational Sciences, University of Guilan, Guilan, Iran.

2. Department of Psychology and Counseling, Farhangian University, Tehran, Iran.

3. PhD Candidate in Counseling, Kharazmi University, Tehran, Iran.

4. Master of Career Counseling, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

Use your device to scan
and read article online

Article Info:

Received: 2024/04/27

Accepted: 2025/12/08

Available Online: 2025/12/20

Citation: Haghghani Zemeydani, M., Dargahi, S., Salimi, A. & Ashori, F. (2025). [The role of the school system in planning the career development process of students (Persian)]. *Journal of School Psychology and Institutions*, 14(3):15-27. <https://doi.org/10.22098/jsp.2025.14968.5838>

[10.22098/jsp.2025.14968.5838](https://doi.org/10.22098/jsp.2025.14968.5838)

Extended Abstract

1. Introduction

The journey from childhood to adulthood is a significant process in which individuals learn from life experiences, and career development plays a vital role in this lifelong learning process. Early experiences significantly influence future psychosocial adaptability (Helwig, 2008). There exists a complex interaction between personal aspirations in career choices and external influences that shape these decisions. Schools are recognized as primary venues for organized career development interventions; however, career growth is often viewed as a byproduct of the educational curriculum, receiving insufficient attention (Soliman et al., 2021). Students face critical career-related decisions at a young age, yet they often have limited opportunities for career exploration and access to resources. Effective career development programs in schools can enhance students' capacities for self-assessment, planning, and advancement, helping them understand the impact of their academic paths on their career growth (Vondracek et al., 2014). Additionally, the school environment, including curriculum quality and teacher attitudes, significantly influences students' career choices. Comprehensive career programs, starting from preschool and tailored to students' developmental stages, are essential for fostering awareness and skills necessary for future employment (Thomas et al., 2017). This research aims to explore the role of the school

system in planning the career development process for students and to identify strategies that enhance the school's contribution to students' career growth. By considering the developmental pathways of career choices and the importance of early interventions, this study seeks to bridge the gap between educational and economic systems and prepare students for the evolving job landscape of the 21st century.

2. Materials and Methods

This research was qualitative in nature and utilized thematic analysis. The study population consisted of two groups: 1) documents, including specialized texts (books and articles) related to career counseling and school counseling published over a 10-year period (from 2011 to 2021); and 2) specialists and experts in the field of school counseling and career counseling, including university professors and experts from counseling centers and school counselors. In the document analysis section, purposeful sampling was employed, resulting in the selection of 7 books and 14 articles related to the career development of students. Data collection was conducted through comprehensive searches using various keywords in reputable databases such as Noormags, Civilica, Magiran, SID, and Google Scholar. The inclusion criteria were based on original research articles in Persian that covered childhood and adolescence. Ultimately, 14 studies were selected after removing duplicate and irrelevant sources. Additionally, purposeful sampling was used to select interview participants, which included 21 individuals (9 specialists and 12 school counselors). Data analysis was performed using Braun and Clarke's (2006) six-phase thematic

*Corresponding Author:

Shahriar Dargahi

Address: Department of Psychology and Counseling, Farhangian University, Tehran, Iran.

Tel: +98 (914) 7015813

E-mail: shahriardargahi@yahoo.com

Copyright © 2025 by Authors. Published by University of Mohaghegh Ardabili. This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 international license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/). Non-commercial purposes uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

analysis, and the credibility of the research was ensured using Guba and Lincoln's (2001) criteria.

3. Results

This research examines school-based career programs as a strategic approach to planning the career development process for students. The study involved interviews with 21 participants, including 9 university professors and 12 school counselors. The thematic analysis of the literature led to the identification of 2 overarching themes and 4 organizing themes. The Global themes identified include "School-Based Career Programs" and "National and Macro Actions." School-based career programs focus on integrating career education into school curricula and enhancing students' awareness of career options and

pathways. National and macro actions refer to broader policies and strategies implemented at the governmental level to support career development and education in schools, ensuring a cohesive approach to preparing students for entry into the job market. The organizing themes include "Establishment of an Informed Career Education System," "Provision of Educational Resources and Enrichment of Career Learning," "Strategies Related to the Ministry of Education," and "Promotion of Work and Employment Culture." These themes address the creation of a structured system for career education, the provision of suitable educational resources, the strengthening of policies from the Ministry of Education, and the transformation of attitudes towards work and employment among students and the community.

Table 1. Final Results of Coding and Thematic Analysis (Very Brief)

Source	Basic Themes (Examples)	Organizing Themes	Global Themes
School Counselors & Educational Counseling Centers	Integrated career development, experiential learning, curriculum-career integration, active school roles	Establishment of an informed career education system	School-based career programs
University Faculty (Career & School Counseling)	Talent identification, enriched learning environments, linking school-work-life, leadership of counselors and principals	Provision of educational infrastructure and enrichment of career learning	School-based career programs
Books & Articles	Skill development, school-to-work programs, career centers, career portfolios, curriculum revision	Educational and structural supports for career development	School-based career programs
University Faculty & School Counselors	Policy-making, ecosystem approach, intersectoral cooperation, funding, reform of teacher and counselor training	Strategies related to the Ministry of Education	National and macro-level actions
Books, Articles, Faculty & Counselors	Media use, valuing all legitimate jobs, work ethics, reducing stereotypes, encouraging exploration	Promotion of work culture	Culture of work and employment

4. Discussion and Conclusion

The aim of this research was to examine the role of the school system in planning the career development process of students. In this study, two global themes were identified: "School-Based Career Programs" and "National and Macro Actions." The theme "School-Based Career Programs" includes two organizing themes: "Establishing a Conscious Career Education System" and "Providing Educational Frameworks and Enriching Career Learning." Establishing a conscious career education system is recognized as an essential component in the educational process for all students. These programs require a philosophy and system that commits educators to design and evaluate career development initiatives (chen et al, 2021). Additionally, providing educational frameworks and enriching career learning helps teachers integrate educational objectives with career-related activities, thereby preparing students for entry into the job market (Van Tuijl & van der Molen, 2016; Knight, 2015). The theme "National and Macro Actions" encompasses strategies related to the Ministry of Education and the promotion of a work and employment culture. Involving business, industry, and government in creating and evaluating the quality of career guidance programs is crucial (Bakshi & Joshi, 2014; Oliveira & Araújo, 2022). Furthermore, promoting a culture of work and employment must occur within families, schools, and communities to familiarize students with self-employment and entrepreneurship (Cerrito et al., 2018). In conclusion,

this research indicates that a comprehensive approach to both school-level initiatives and national actions is necessary for the career development of students. Social media can also play a significant role in introducing careers and enhancing the professional growth of the community. Therefore, collaboration among various entities, particularly in education, is essential for leveraging media to support the educational and career development of children and adolescents.

5. Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

This article adheres to all ethical principles. Participants were informed about the purpose of the research and its implementation stages. They were assured of the confidentiality of their information and were free to withdraw from the study at any time. Additionally, they were informed that the research results would be made available to them upon request.

Funding

The authors express their sincere gratitude to all participants in this research who assisted us in carrying out this study.

Authors' contributions

All authors contributed equally to the design, implementation, and writing of all sections of the research.

Conflicts of interest

The authors declare that there are no conflicts of interest related to this article.

مقاله پژوهشی

نقش نظام مدرسه در طرح ریزی فرایند رشد شغلی دانش آموزان

مجتبی حقانی زمیبدانی^۱، شهریار درگاهی^{۲*}، آرمان سلیمی کوچی^۳ و فیروزه عاشوری^۴

۱. دکتری مشاوره، گروه علوم تربیتی، دانشگاه گیلان، گیلان، ایران.

۲. گروه آموزش روانشناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

۳. دکتری مشاوره، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۴. کارشناسی ارشد مشاوره شغلی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

استاددهی: حقانی زمیبدانی، م.، درگاهی، ش.، سلیمی کوچی، آ. و عاشوری، ف. (۱۴۰۴). نقش نظام مدرسه در طرح ریزی فرایند رشد شغلی دانش آموزان. فصلنامه روانشناسی مدرسه و آموزشگاه، ۱۴(۳): ۲۷-۱۵. <https://doi.org/10.22098/jsp.2025.14968.5838>

doi 10.22098/jsp.2025.14968.5838

چکیده

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۹/۲۹

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش نظام مدرسه در طرح ریزی فرایند رشد شغلی دانش آموزان انجام شد.

روش‌ها: پژوهش، کیفی از نوع تحلیل مضمون بود. جمعیت مورد مطالعه، شامل دو گروه بودند: (الف) اساتید دانشگاه‌ها و صاحب‌نظران؛ (ب) کارشناسان هسته‌های مشاوره و مشاوران مدارس. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ملاکی، ۲۱ نفر (۹ متخصص در حوزه مشاوره شغلی و مدرسه و ۱۲ نفر از مشاوران مدارس) جهت شرکت در پژوهش انتخاب شدند. روش‌های گردآوری داده‌ها، شامل مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش تحلیل مضمون ۶ مرحله‌ای براون و کلارک (۲۰۱۲) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: تحلیل مضمون اسناد و کارشناسان منجر به شناسایی ۲ مضمون فراگیر؛ ۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۱۵۲ مضمون پایه شد. مضامین فراگیر عبارت بودند از: «برنامه‌های مرتبط با شغل در مدرسه و اقدامات ملی و کلان». هم چنین مضامین سازمان‌دهنده شامل «استقرار نظام آگاهانه تربیت شغلی؛ تدارک بسترهای آموزشی و غنی‌سازی یادگیری شغلی؛ راهبردهای مرتبط با وزارت آموزش و پرورش؛ و ترویج فرهنگ کار و اشتغال» بودند.

نتیجه‌گیری: در نتیجه می‌توان گفت که با شناسایی عناصر برنامه‌های مرتبط با شغل در مدرسه و اقدام‌های ملی، می‌توان بستر رشد و هدایت شغلی دانش آموزان را جهت ورود به دنیای مشاغل و پر کردن شکاف مهارتی فراهم ساخت.

کلیدواژه‌ها:

تحلیل مضمون، رشد شغلی، دانش‌آموزان، طرح‌ریزی شغلی، نظام مدرسه

مقدمه

هر انسانی که تا بزرگسالی رشد می‌کند، سفری را از کودکی تا بزرگسالی هدایت کرده و از تجربیات زندگی یاد می‌گیرد. رشد شغلی از جمله حوزه‌های مهم یادگیری کودکان و شامل فرآیند یادگیری مادام‌العمر است که در آن تجربیات اولیه بر سازگاری روانی - اجتماعی آینده تأثیر می‌گذارد (هلوینگ^۱، ۲۰۰۸). تعامل پیچیده‌ای بین آرزوهای شخصی در انتخاب شغل و تصمیم‌گیری افراد و تأثیرات خارجی که بر آن‌ها تأثیر

می‌گذارد وجود دارد. تجربیات و تأثیرات قبلی که افراد در معرض آن‌ها قرار می‌گیرند، بستر چگونگی درک آرزوهای شغلی‌شان را تشکیل می‌دهند. درواقع افراد توسط والدین، خواهران و برادران، معلمان و سایرین پرورش یافته و راهنمایی می‌شوند. یادگیری هدایت شده آن‌ها به افراد کمک می‌کند تا رشد کنند و بالغ شوند (سلیمان، استیتون و چمبرلین^۲، ۲۰۲۱). کودکی و

1. Helwig
2. Soliman, Stainton & Chamberlain

* نویسنده مسئول:

شهریار درگاهی

نشانی: گروه آموزش روانشناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

تلفن: ۰۲۱ ۹۸۱۳۰۱۵۸۱۳ (۹۱۴) ۹۸

پست الکترونیکی: shahriardargahi@yahoo.com

دوران مدرسه، دوره‌ای بنیادی برای رشد انسان است که با انعطاف‌پذیری عصبی بالا و پتانسیل یادگیری مشخص می‌شود (واندراسک و همکاران^۱، ۲۰۱۴). این ظرفیت یادگیری می‌تواند با توجه به تجربیات تعبیه شده در بافت، شکوفه داده یا پژمرده شود؛ زیرا زمینه‌ها ممکن است فرصت‌ها یا موانعی را برای استقلال، کنجکاوی و یادگیری در مورد خود و محیط اطراف فراهم سازند.

وانگ^۲ (۲۰۲۴) مدرسه را به عنوان کانون عمده مداخلات رشد شغلی سازمان یافته می‌داند. با این حال به نظر می‌رسد که رشد شغلی اغلب به عنوان محصول فرعی برنامه درسی آموزشی نگریسته می‌شود و متأسفانه در مدارس توجه کافی به فرآیندی که برای رشد شغلی کامل و متفکرانه مورد نیاز است، صورت نمی‌گیرد. دانش آموزان با تصمیمات مهم در حوزه شغلی و سایر عرصه‌های زندگی در سنین پایین مواجه می‌شوند (احمدی و همکاران، ۱۴۰۳)؛ در حالی که اغلب فرصت‌های کمی جهت درگیر شدن در مکاشفه شغلی به آن‌ها داده می‌شود و دسترسی محدودی به منابع شغلی دارند (کیران^۳ و همکاران، ۲۰۲۵). متخصصان از برنامه‌های رشد شغلی به عنوان بخش لاینفک و جدایی‌ناپذیر برنامه مدرسه^۴ حمایت کرده‌اند (چن و همکاران^۵، ۲۰۲۱). این دیدگاه در مقابل نگاهی است که رشد شغلی را به عنوان خدمتی حاشیه‌ای، جنبی و تابعی از برنامه درسی در نظر می‌گیرد. در همین راستا اعتقاد بر این است که برنامه‌های مرتبط با شغل همچون معرفی مشاغل گوناگون به دانش آموزان به رشد و مکاشفه شغلی شان کمک می‌کند و در نهایت به جوامع و عموم مردم سود می‌رساند (بیارس-وینستون^۶، ۲۰۱۴).

برنامه‌های موثر رشد شغلی در مدارس می‌توانند ظرفیت دانش آموزان را برای خودارزایی، طرح‌ریزی و پیشرفت افزایش دهند (فالکو و استین^۷، ۲۰۱۸). برنامه‌های رشد شغلی به دانش آموزان کمک می‌کند تا اهمیت و تاثیری که رشته‌های تحصیلی و آموزشهای آنان بر رشد شغلی شان دارد را بفهمند. این امر به نوبه خود، انگیزه بیشتری جهت دستیابی به موفقیت و دور شدن از سرخوردگی، غیبت مزمن و درگیر نشدن برخی دانش آموزان در امور تحصیلی فراهم می‌کند که زمانی رخ می‌دهد که برخی از آنها ارتباط مسایل تحصیلی و زندگی روزمره شان را درک نمی‌کنند (زو و وو^۸، ۲۰۲۲).

علاوه بر اطلاعات شخصی و شغلی، زو و شیرازی^۹ (۲۰۲۵) نیز مشاهده کردند که مدرسه‌ای که فرد در آن تحصیل می‌کند، تاثیر مهمی بر انتخاب‌های شغلی دارد. موضوعات درسی، کیفیت تدریس، دغدغه معلمان و نگرش مثبت معلمان نسبت به دانش آموزان، عملکرد تحصیلی، مشارکت دانش آموزان در فعالیت‌های مدرسه، شیوه‌ها و سیاست‌های

مدرسه و همچنین در دسترس بودن برنامه‌های حمایت از یادگیری دانش آموزان؛ تنها برخی از عوامل مربوط به مدرسه هستند.

معلمان و مربیان چهره‌ای مهمی در فرآیند تصمیم‌گیری شغلی محسوب می‌شوند (زو، کینو، کو^{۱۰}، ۲۰۲۵). لی و همکاران^{۱۱} (۲۰۲۵) گزارش دادند که هم در فرهنگ جمع‌گرا و هم در فرهنگ فردگرا، معلم به عنوان شخصیت مهمی^{۱۲} تلقی می‌شود که عامل رشد و توسعه هستند و می‌توانند بر تصمیم‌گیری و سازگاری شغلی دانش آموزان تأثیر بگذارند.

برنامه‌های مرتبط با شغل^{۱۳} در مدارس و در مقاطع مختلف (اعم از ابتدایی، متوسطه اول و دوم) از عناصر اصلی فرایند تحصیلی همه دانش آموزان محسوب می‌شوند. در حال حاضر در مدارس کشورهای مختلف دنیا، برنامه‌های جامعی در ارتباط با شغل اجرا می‌شوند که هدفمند و چندمرحله‌ای هستند. این برنامه‌ها از دوره پیش از کودکی^{۱۴} با این فرض آغاز می‌شوند که رشد شغلی یک فرایند مادام‌العمر است؛ برنامه‌های جامع شغلی با توجه به شرایط سنی دانش آموزان تدوین گردیده و فعالیت‌هایی تجربی را در برمی‌گیرند (توماس^{۱۵} و همکاران، ۲۰۱۷). این برنامه‌ها کمک می‌کند تا دانش آموزان با استفاده از پیش‌بینی و آینده‌نگری و بروز رفتارهای مسیر شغلی آینده‌نگر^{۱۶} به‌صورت کاملاً آگاهانه و هوشیارانه، مهارت‌ها و توانمندی‌های مشاغل مناسب با علاقه و استعداد خود را کسب کنند و بتوانند در آینده و دوره پسامدرسه شغل مناسبی داشته باشند و برای برخورد با چالش‌ها آماده شوند (موسوی و همکاران، ۱۳۹۹). طراحی و اجرای برنامه‌های مرتبط با رشد شغلی دانش آموزان در مدارس نیازمند تلاشی دسته‌جمعی است که معمولاً شامل برنامه ریزی، بینش رشد یافته و روش‌های اجرایی می‌شود و حاصل تلاش مشترک مدیران، معلمان، مشاوران، والدین و عموم داوطلبان جامعه است. این برنامه‌ها به طراحی برنامه‌های الگو محور^{۱۷}، منابع و راهبردها و مهم‌تر از همه، به روشهای دقیق تلفیق برنامه درسی نیازمندند (فالکو و استین^{۱۸}، ۲۰۱۸).

1. Vondracek et al
2. Wong
3. Kiran
4. school curriculum
5. Chen et al
6. Byars-Winston
7. Falco & Steen
8. Zhao & Wu
9. Zhou & Shirazi
10. Zhou Qiao & Cao
11. Li
12. significant figures
13. career-related programs
14. prekindergarten
15. Thomas
16. Proactive Career Behaviours
17. model programs

روش پژوهش

این پژوهش، کیفی از نوع تحلیل مضمون بود. جمعیت مورد مطالعه، شامل دو گروه بودند: (۱) اسناد، شامل متون تخصصی (کتاب و مقالات) مرتبط با حوزه مشاوره شغلی و مشاوره مدرسه که در بازه زمانی ۱۰ ساله (از سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰) منتشر شده بودند؛ (۲) متخصصان و کارشناسان حوزه مشاوره مدرسه و مشاوره شغلی که شامل دو گروه بودند: الف) اساتید دانشگاه‌ها و صاحب‌نظران در رابطه با موضوع پژوهش؛ ب) کارشناسان هسته‌های مشاوره و مشاوران مدارس.

در بخش اسناد مکتوب، با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند و در نظر داشتن معیارهای ورود، ۷ کتاب و ۱۴ مقاله مرتبط در حوزه رشد شغلی دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گرفتند. راهبردهای جستجو برای شناسایی پژوهش‌های مرتبط، به این شکل بود که در ابتدا، طیف گسترده‌ای از کلید واژگان شامل «رشد شغلی»، «رشد مسیر شغلی»، توسعه حرفه‌ای، الگوی رشد شغلی، مسیر شغلی، مسیر تحصیلی، هدایت مسیر شغلی، رشد شغلی دانش‌آموزان، مسیر شغلی دانش‌آموزان، خانواده و رشد شغلی، والدین و رشد شغلی، طر‌حریری شغلی، تحول شغلی» انتخاب و در پایگاه‌های اطلاعاتی معتبری همچون «Noormags»، «civlica»، «Magiran»، «SID» و «Google Scholar» مورد جستجو قرار گرفتند. محدوده زمانی جستجو از ۱ الی ۳۰ دی ماه ۱۴۰۰ بود. معیارهای ورود برای انتخاب مطالعات، شامل مقالات پژوهشی اصیل به زبان فارسی بود که دوره‌های کودکی و نوجوانی (ابتدایی تا متوسطه دوم) را پوشش می‌دادند. مطالعاتی که بر شرکت کنندگان بزرگ‌تر از ۱۸ سال تکیه داشتند و امکان دسترسی به متن کامل آنها فراهم نبود، از فرآیند بررسی حذف شدند. نتیجه جستجو، بازایی تعداد ۲۲۱ مطالعه فارسی بود. نتایج جستجوهای مختلف در نرم افزار مدیریت منابع اندنوت^۵ وارد شدند تا همپوشانی‌ها شناسایی و حذف شوند. در این، تعداد ۱۳۵ مطالعه غیر تکراری شناسایی شد. به دلیل نقصان اطلاعاتی و عدم توان پاسخگویی به هدف پژوهش و بررسی معیارهای ورود و خروج، تعداد ۱۲۱ مورد از این منابع حذف و در نهایت ۱۴ مورد، در گزینش نهایی حضور داشتند. همچنین روش نمونه‌گیری هدفمند ملاکی (به همراه روش گلوله‌برفی^۶) جهت انتخاب نمونه در بخش مصاحبه‌شوندگان استفاده شد. مشارکت کنندگان شامل ۲۱ نفر (۹ متخصص در حوزه مشاوره شغلی و مدرسه و ۱۲ نفر از مشاوران مدارس) بودند. ملاک‌های انتخاب نمونه در گروه اساتید دانشگاه‌ها شامل: داشتن فعالیت‌های علمی

اگر دوازده سال تحصیلی را دوازده پله برای رشد و پیشرفت در نظر بگیریم؛ به این معناست که دانش آموز باید پس از پیمودن پله دوازدهم به سطحی از توانمندی و برخورداری از دانش و مهارت دست یابد که برای ورود به عرصه فعالیت، کار و تلاش در اجتماع آماده باشد (راجمواتی و همکاران^۱، ۲۰۲۴). با این وجود، به نظر می‌رسد که بسیاری از دانش‌آموزان مدارس به شکل مطلوب و درستی در معرض مهارت‌های مرتبط با شغل قرار نمی‌گیرند؛ بنابراین، اختلاف قابل ملاحظه‌ای بین آنچه شرکت‌ها «می‌خواهند» و فارغ‌التحصیلان مدارس «می‌توانند» ارائه دهند، ایجاد می‌شود؛ آماده‌سازی‌های شغلی تلاش می‌کند تا این شکاف را از بین ببرد. یکی از اهداف و دلایل قوی برای انجام اصلاحات در ساختار آموزش و پرورش، کاهش فاصله میان دو نظام آموزشی و اقتصادی است (یو، لی، زانگ^۲، ۲۰۲۵). بنابراین تلفیق مهارت‌های رشدی مورد نیاز برای زندگی کردن در قرن ۲۱ با آموزش‌های کلاسی، یکی از راه‌های آماده‌سازی دانش‌آموزان برای چشم‌انداز نامعلوم شغلی^۳ پیش رو است و به همین منظور لازم است مدارس دانش‌آموزان را برای مشاغلی که در حال حاضر وجود خارجی ندارند نیز آماده کنند (جکسون، منتزر و کارمربوتیگلو^۴، ۲۰۲۰). توجه به مسیر رشدی انتخاب شغل و طراحی فرایندی آن در مدارس، ضرورتی انکارناپذیر برای آماده‌سازی دانش‌آموزان جهت گذار موفق از تحصیل به دنیای کار است. بلوغ شغلی و مداخلات زود هنگام نه تنها خودآگاهی، تصمیم‌گیری واقع‌بینانه و مهارت‌های تحصیلی- شغلی را ارتقا می‌دهند، بلکه با کاهش شکاف مهارتی میان آموزش و بازار کار، از بیکاری جوانان و هزینه‌های اجتماعی- اقتصادی پیشگیری می‌کنند. مدارس به عنوان کانون اصلی رشد شغلی، می‌توانند با برنامه‌ریزی نظام‌مند، مهارت‌های قابل انتقال، تفکر نقاد و تاب‌آوری شغلی را در دانش‌آموزان پرورش دهند و هم‌سویی برنامه‌های درسی با نیازهای اقتصادی را تضمین کنند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که چنین مداخلاتی انگیزش تحصیلی را افزایش، ترک تحصیل را کاهش و رضایت شغلی آینده را بهبود می‌بخشند. از سوی دیگر، سیاست‌گذاران با بهره‌گیری از یافته‌های این پژوهش می‌توانند سیاست‌های یکپارچه‌ای برای عدالت آموزشی و حمایت هدفمند از گروه‌های آسیب‌پذیر تدوین کنند. بنابراین، بررسی نقش نظام مدرسه در طرح‌ریزی رشد شغلی، گامی اساسی برای ارتقای کیفیت مشاوره، برنامه‌های درسی و توسعه سرمایه انسانی است. این پژوهش می‌تواند مبنایی علمی برای اصلاحات ساختاری در آموزش و پرورش و کاهش فاصله میان نظام آموزشی و اقتصادی فراهم آورد.

1. Rachmawati et al
2. Yu, Liu, Zhang
3. uncertain career landscape
4. Jackson, Mentzer & Kramerbottiglio
5. EndNote
6. Snowball

و تدوین گزارش نهایی، انجام شد. نتیجه تحلیل مضمون به شیوه‌ای مختصر، منسجم، منطقی، غیرتکراری و برآمده از داده‌ها در قالب مضامین عرضه شد. همچنین سعی شد تا شواهد کافی و مناسبی در مورد مضامین موجود در داده‌ها فراهم شود.

جهت رعایت قابلیت اعتماد پژوهش، نخست سطر به سطر اسناد چندین بار مطالعه شده و کدگذاری به صورت دستی و بدون استفاده از نرم‌افزار صورت پذیرفت (ملاک حساسیت پژوهشگر و درگیری با داده‌ها در طی فرایند پژوهش)؛ همچنین با بهره‌گیری از نظرات اساتید و خبرگان امر، تلاش شد تا بهترین منابع و اسناد جهت تحلیل انتخاب شوند (ملاک متناسب بودن نمونه)؛ گردآوری و تحلیل همزمان داده‌ها و رعایت حرکت مکرر رفت و برگشتی بین داده‌ها و کدها نیز ملاک دیگری جهت تضمین اعتبار پژوهش بود. در نهایت شبکه مضامین بدست آمده در اختیار ۲ نفر از اساتید رشته مشاوره قرار گرفت و براساس نظرات آنان، مضمون‌های حاصله، اصلاح شد.

یافته‌ها

مصاحبه‌شوندگان پژوهش شامل ۲۱ نفر (۹ نفر از اساتید دانشگاه و ۱۲ نفر از مشاوران مدارس) بودند. از این تعداد مجموعاً ۵ نفر زن (۲۳/۸۰٪) و ۱۶ نفر مرد (۷۶/۱۹٪) بودند. دامنه سنی شرکت‌کنندگان از ۲۸ سال تا ۵۶ سال بود (میانگین و انحراف معیار به ترتیب ۳۸/۶۳ و ۷/۳۷). از این تعداد ۷ نفر عضو هیئت علمی دانشگاه با تحصیلات دکتری مشاوره (۳۳/۳۳٪) و ۱۴ نفر باقیمانده، ۵ نفر فوق لیسانس مشاوره (۲۳/۸۰٪) و ۹ نفر نیز کاندیدای دکتری مشاوره (۴۲/۸۵٪) بودند. سایر اطلاعات جمعیت‌شناختی در جدول (۱) و (۲) ارائه شده است:

1. thematic analysis
2. Braun & Clarke

(پژوهش، تالیف و ترجمه) و عملی و صاحب‌نظر بودن در یکی از حوزه‌های مشاوره مدرسه و مشاوره شغلی (یا هر دو حوزه) بود. همچنین ملاک‌های ورود برای مشاوران مدارس شامل: داشتن حداقل مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد در رشته‌های مشاوره مدرسه، مشاوره شغلی و مشاوره؛ دارا بودن حداقل ۱ سال سابقه کار به عنوان مشاور مدرسه؛ تمایل به همکاری در انجام پژوهش؛ وقت کافی و رضایت کامل جهت انجام مصاحبه بود.

در پژوهش حاضر به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های متنی از روش تحلیل مضمون^۱ ۶ مرحله‌ای (براون و کلارک^۲، ۲۰۰۶) استفاده شد که شامل این مراحل است: (۱) **آشنایی با داده‌ها**؛ در این مرحله داده‌ها از سوی پژوهشگر، به طور مکرر و به شیوه‌ای فعال بررسی، مطالعه و مرور شد. قبل از شروع کدگذاری، یک بار تمامی منابع مذکور مورد مطالعه قرار گرفت و ایده‌ها و الگوهای کلی شناسایی شد؛ (۲) **ایجاد کدهای اولیه** و کدگذاری؛ در این مرحله سعی شد تا کدگذاری به شیوه‌ای انجام شود که کدهای استخراجی، تغییرپذیر و تکراری نبوده، محدود به قلمرو پژوهش و به شکلی واضح بر موضوع تحقیق متمرکز باشد؛ (۳) **جستجو و شناخت مضامین**؛ در این گام، تحلیل در سطح بالاتری از کدها انجام شد. کدهای به دست آمده در قالب مضامینی مرتب و برای تشکیل مضمون پایه ترکیب و تلفیق شدند. نتایج تحلیل مضمون در این مرحله به گروه راهبری پژوهش (اساتید راهنما و مشاوران) ارائه و نظرات تکمیلی و انتقادی آنان در بازبینی مضامین مورد استفاده قرار گرفت؛ (۴) **ترسیم شبکه مضامین**؛ در این بخش شبکه‌ای از مضامین مستخرج، با ارتباطات و پیوندهای فی‌مابین آنها، ترسیم شد؛ (۵) **تحلیل شبکه مضامین**؛ در این مرحله برخی از مضامین در یکدیگر ادغام و برخی دیگر به دو یا چند مضمون جداگانه تقسیم شدند. همچنین مضامین نهایی، معین و نام‌گذاری شدند؛ و (۶) **تدوین گزارش**؛ در این مرحله تحلیل

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی اساتید دانشگاه

کد	تحصیلات	سن	دانشگاه	مرتبه علمی	محل سکونت	وضعیت تاهل	مدت مصاحبه
۱	دکتری مشاوره	۴۲	هیئت علمی مشاوره موسسه سمت	دانشیار	تهران	متاهل	۴۹:۴۶
۲	دکتری مشاوره شغلی	۴۹	هیئت علمی مشاوره دانشگاه اصفهان	دانشیار	اصفهان	متاهل	۱:۰۸:۴۴
۳	دکتری مشاوره	۵۶	هیئت علمی مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی	دانشیار	تهران	متاهل	۱:۲۷:۱۵
۴	دکتری مشاوره	۳۳	دکتری مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی	-	تهران	متاهل	۱:۲۸:۱۷
۵	دکتری مشاوره	۵۰	هیئت علمی مشاوره دانشگاه اصفهان	دانشیار	اصفهان	متاهل	۵۲:۰۳
۶	دکتری مشاوره	۴۹	هیئت علمی مشاوره دانشگاه شهر کرد	دانشیار	شهر کرد	متاهل	۱:۱۷:۱۷
۷	دکتری مشاوره	۳۵	دکتری مشاوره از دانشگاه علامه طباطبایی	-	تهران	متاهل	۵۶:۲۱
۸	دکتری مشاوره	۳۶	هیئت علمی مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی	استادیار	تهران	متاهل	۴۷:۰۰
۹	دکتری مشاوره	۳۷	هیئت علمی مشاوره دانشگاه بجنورد	استادیار	بجنورد	متاهل	۱:۰۸:۰۳

جدول ۲. اطلاعات جمعیت‌شناختی مشاوران مدارس

کد	تحصیلات	سن	دانشگاه	سابقه کار	محل سکونت	وضعیت تاهل	مدت مصاحبه
۱۰	فوق لیسانس مشاوره	۳۲	علامه طباطبایی	۱	تهران	متاهل	۱:۰۲:۳۴
۱۱	فوق لیسانس مشاوره	۳۰	علامه طباطبایی	۱	کرج	متاهل	۵۰:۰۰
۱۲	کاندید دکتری مشاوره	۳۰	چمران اهواز	۲	اهواز	مجرد	۴۸:۳۱
۱۳	کاندید دکتری روان‌شناسی	۳۸	دانشگاه شاهد	۱۱	کرج	متاهل	۴۷:۴۱
۱۴	کاندید دکتری مشاوره	۳۸	خوارزمی تهران	۱۷	تاکستان	مجرد	۵۸:۳۸
۱۵	کاندید دکتری مشاوره	۴۲	چمران اهواز	۲۲	اصفهان	متاهل	۴۵:۵۵
۱۶	کاندید دکتری مشاوره	۳۶	محقق اردبیلی	۱۹	تبریز	متاهل	۱:۱۲:۰۹
۱۷	کاندید دکتری مشاوره	۳۵	علامه طباطبایی	۱۶	نور آباد	متاهل	۱:۰۴:۰۷
۱۸	فوق لیسانس مشاوره	۲۸	علامه طباطبایی	۸	فریمان	متاهل	۳۶:۰۰
۱۹	فوق لیسانس مشاوره	۳۷	چمران اهواز	۱	تهران	مجرد	۱:۲۰:۳۸
۲۰	کاندید دکتری مشاوره	۳۱	فردوسی مشهد	۴	دامغان	متاهل	۱:۱۴:۰۹
۲۱	فوق لیسانس مشاوره	۴۱	چمران اهواز	۱۶	اهواز	متاهل	۳۷:۲۶
مجموع زمان مصاحبه با اساتید دانشگاه و مشاوران مدارس							۱۲۰۴ دقیقه

تحلیل مضمون کتب و مقالات منجر به شناسایی ۲ مضمون فراگیر؛ ۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۱۵۲ مضمون پایه شد (جدول ۳). در ادامه در مورد هریک از مضامین فراگیر، توضیحاتی ارائه می‌شود.

جدول ۳. نتایج نهایی حاصل از کدگذاری و تحلیل مضامین

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه	منبع
برنامه‌های مرتبط با شغل در مدرسه	استقرار آگاهانه تربیتی	دوری از رشد تک‌بعدی و توسل به نگاه‌های یکپارچه؛ دیدن ابعاد رشدی در کنار هم؛ اتخاذ نگاه فرایندی به رشد شغلی؛ تهیه منابع و کتب برای رشد شغلی؛ ساخت کاردستی؛ واحدهای درسی شغلی در مدارس؛ واحدهای کارورزی در مدارس؛ کوتاه شدن دیوار مدرسه و مشاغل اطراف؛ تشکیل پرونده رشد مسیر شغلی؛ رفع غفلت آموزش و پرورش از رشد شغلی؛ عملیاتی کردن آموزه‌های دروس؛ دوری از حافظه محوری و لزوم عمل‌گرایی؛ فراتر رفتن از سرفصل‌های کتاب درسی؛ دوری از سرفصل زدگی در تدریس؛ تلفیق برنامه درسی و رشد شغلی؛ اتصال تحصیل، کار و زندگی؛ بهره‌گیری از تعطیلات تابستانه جهت کسب تجربه شغلی؛ تشکیل آرشيو اطلاعاتی و پایگاه داده؛ دغدغه‌مندی تمامی ارکان مدرسه؛ ارتباط همدلانه و یاورانه معلم با دانش‌آموزان؛ نقش آموزش و هماهنگ‌کنندگی مدیر مدرسه؛ نقش ویژه مشاور مدرسه در رشد شغلی؛ تمرکز کردن مشاور مدرسه بر رشد یکپارچه دانش‌آموزان؛ درمان اختلالات و مشکلات جسمی - ذهنی؛ عمل به دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های موجود؛ تغییر شیوه‌های عمل به بخشنامه‌ها؛ دوری از بخشنامه زدگی و شعارزدگی	مشاوران مدارس و هسته‌های مشاوره و آموزش و پرورش
		کیفیت آموزه‌های مدرسه؛ فراهم‌سازی بستر رشد شغلی از سوی مدرسه؛ وجود سیستم آگاهانه تربیتی؛ برنامه محوری مدرسه؛ دعوت از شاغلین جهت سخنرانی؛ انشاء و مقاله‌نویسی؛ ساخت کاردستی؛ بسترسازی برای شناخت و بروز استعدادها؛ آموزش مبانی نظری استعداد و استعدادشناسی برای معلمان و اولیای مدرسه؛ سنجش توانمندی و استعدادها با نگاه کیفی؛ هدایت و پرورش استعدادها؛ رعایت عدالت آموزشی؛ متناسب‌سازی روش‌های تدریس با تفاوت‌های فردی؛ ارائه واحد شناسایی مشاغل؛ اهتمام به اجرای برنامه جامع راهنمایی مدرسه و ابعاد رشدی؛ کاربردی کردن مباحث درسی؛ کوتاه شدن دیوار مدرسه و جامعه؛ القای مفاهیم شغلی در مطالب و برنامه درسی؛ پیوند بین تحصیل و کار و زندگی؛ اجرای دوره‌های فوق برنامه و مکمل؛ تبدیل مدارس به نمایشگاه و بازارچه‌های شغلی در تابستان؛ هفته مشاغل؛ بحث و جلسات گروهی؛ نقش راهبری فعالیت‌های تربیتی و آموزشی مدیر مدرسه؛ دغدغه‌مندی و ایفای نقش معلمان و تعامل اولیای مدرسه؛ اهمیت کادر پرورشی و آموزشی مدرسه در رشد شغلی؛ ایفای نقش ویژه توسط مشاور مدرسه؛ لزوم نظارت جدی بر کار مشاوران؛ مشاوران مدارس به‌عنوان تسهیلگران رشدی	اساتید دانشگاه در رشته‌های مشاوره و شغلی و مدرسه

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه	منبع
		امکانات و فضای مدرسه؛ نقش معلمان و دبیران؛ تحمیل گزینه‌های شغلی از سوی مدرسه (هدایت تحصیلی)؛ یادگیری مشاهده‌ای؛ دسترس‌پذیری به تجارب متنوع	مشاوران مدارس و هسته های مشاوره
		بسترهای آموزشی؛ سطح تحول آموزشی مدرسه؛ غنای محیط مدرسه؛ القای ارزش‌های شغلی توسط معلمان؛ سیستم تربیتی مدارس؛ دوره‌های آموزشی و مهارتی؛ تجارب یادگیری؛ تجارب زیرآستانه‌ای؛ خاطرات اولیه	استاد دانشگاه
		پررنگ سازی نقش مدارس در آموزش‌ها؛ مهارت‌آموزی؛ ارتقاء سطح و کیفیت تحصیلات؛ وجود مرکز رشد شغلی در مدرسه؛ مجهزسازی مدرسه به امکانات و ابزارهای رشد شغلی؛ برنامه معرفی مشاغل؛ تشکیل پرونده و پورتفولیوی شغلی؛ ایجاد پیوند بین کار و تحصیل؛ اجرای طرح‌های از مدرسه تا کار؛ برنامه‌های مرتبط با شغل؛ القای شغل (تلفیق برنامه درسی و شغلی)؛ تشکیل آرشيو اطلاعاتی و پایگاه داده؛ آشناسازی کادر مدرسه با اصول و فنون راهنمایی تحصیلی – شغلی؛ تعهد و همکاری اولیای مدرسه؛ همکاری کتابدار مدرسه در تجهیز منابع اطلاع‌رسانی شغلی – تحصیلی؛ تجدیدنظر در محتوای دروس؛ آموزش شغلی پیوسته ارکان مدرسه؛ تحقق شعار هر پایه؛ یک مهارت شغلی (کارودانش برای کلیه رشته‌ها)	کتاب و مقالات
		ایجاد مرکز پژوهش ملی در هدایت شغلی؛ تأسیس پایگاه اطلاع‌رسانی و خدماتی جامع رشد شغلی؛ هم‌افزایی ارکان مدرسه، خانواده و جامعه؛ تشویق مشارکت‌های مردمی؛ دخیل کردن تجارت، صنعت و دولت؛ هم‌افزایی وزارتخانه‌ها؛ ایفای نقش توسط صنایع و نهادهای تجاری؛ ایجاد شبکه شغلی ملی؛ ایجاد باشگاه‌های شغلی؛ اصلاح برنامه تربیت‌معلم و مشاور شغلی	کتاب و مقالات
		تدوین سیاست‌های رشد شغلی دانش‌آموزان؛ تبیین عملیاتی اسناد بالادستی؛ اتخاذ نگاه اکوسیستمی و بوم‌شناختی؛ هم‌افزایی ارکان مدرسه، خانواده و جامعه؛ بهره‌گیری از خدمات بخش خصوصی؛ اقدامات فرادستگاهی و بین‌وزارتی؛ تخصیص اعتبارات مالی برای رشد شغلی؛ ایفای نقش توسط صنایع و نهادهای تجاری؛ الگوگیری از تجارب بین‌المللی موفق؛ بازتعریف استانداردهای تعلیم و تربیت؛ اصلاح برنامه جذب و تربیت‌معلم؛ تضمین اجرایی رشته‌های فنی حرفه‌ای و کارودانش؛ مطالبه‌گری والدین و جامعه از مدرسه در راستای رشد شغلی؛ تغییر شیوه ارتباط سایکوتیک نظام آموزش و پرورش با جامعه و نیازهای بازار مشاغل؛ تغییر پارادایمیک در حوزه رشد شغلی؛ گسترش جهان‌بینی در حوزه رشد شغل؛ طراحی الگو و برنامه جامع راهنمایی شغلی؛ الگوگیری از مدارس موفق؛ تجدیدنظر در محتوا و سرفصل دروس مدارس؛ تمرکززدایی از نظام آموزشی و تفویض اختیار به مناطق؛ جدیت و تجدیدنظر در اجرای هدایت شغلی – تحصیلی؛ فرآیندی کردن هدایت تحصیلی و اجتناب از انتخاب رشته مقطعی در پایه ۹	استاد دانشگاه
		ایجاد تغییرات در کتب و برنامه درسی؛ تولید محتوای شغلی برای مدارس؛ تغییر رویه‌ها در هدایت تحصیلی و به‌روزرسانی روند؛ ضرورت وجود مشاور در ابتدایی؛ دوری از ایدئال‌گرایی و توجه به عمل؛ فراهم‌سازی منابع و امکانات لازم اجرای بخشنامه‌ها؛ آسیب‌شناسی عدم اجرای مطلوب طرح‌های موجود؛ واگذاری اختیارات منطقه‌ای و مدرسه‌ای به مدیران؛ طرح‌ریزی عملیاتی در راستای اجرای سیاست‌های تصویبی؛ تدوین سیاست‌ها بر اساس روندهای علمی؛ هم‌افزایی ارکان مدرسه، خانواده و جامعه؛ تخصیص بودجه به رشد شغلی؛ آمایش سرزمینی و برنامه‌های متناسب با زیست‌بوم؛ در نظر داشتن تنوع و تفاوت فرهنگی در برنامه‌ریزی‌های خرد و کلان؛ طراحی برنامه‌های بلندمدت و چشم‌انداز؛ تغییر نگاه والدین و مسئولین؛ ارتباط صنعت و علم؛ هماهنگی و وحدت کلمه نظام‌های دخیل؛ الگوگیری از تجارب موفق بین‌المللی؛ طراحی الگوهای بومی توسط متخصصین	مشاوران مدارس و هسته های مشاوره
		استفاده از ظرفیت رسانه‌های گروهی؛ استفاده از وسایل دیداری و شنیداری؛ ترویج فرهنگ کار و اشتغال	کتاب و مقالات
		تأکید بر اشتغال به مشاغل مشروع و حلال؛ اعتباربخشی به تمامی مشاغل مشروع؛ نکوش تبلی و اهمال کاری؛ دادن حق اشتباه و تجربه کردن؛ فرهنگ‌سازی توجه به رشد شغلی؛ ترسیم راه‌های متعدد موفقیت و دروی از نگاه فقط تحصیل؛ استفاده از ظرفیت رسانه‌ها؛ اجتناب از نگرش‌های تبعیض‌آلود	مشاوران مدارس و هسته های مشاوره
		ترویج فرهنگ کار، تلاش و اشتغال؛ فرهنگ‌سازی توجه به رشد شغلی؛ معرفی ارزش‌های دینی در مورد کار؛ معرفی الگوهای دینی؛ استفاده از تبلیغات رسانه‌ای؛ کلیشه‌زدایی جنسیتی غیرضروری از مشاغل	استاد دانشگاه

روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش نظام مدرسه در طرح‌ریزی فرایند رشد شغلی دانش‌آموزان بود. در این پژوهش ۲ مضمون فراگیر، ۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۱۵۲ مضمون پایه به دست آمد. که در زیر هر یک از مضامین فراگیر به همراه مضامین سازمان‌دهنده آن مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

مضمون فراگیر اول:

برنامه‌های مرتبط با شغل در مدرسه

این مضمون فراگیر از دو مضمون سازمان‌دهنده شامل استقرار نظام آگاهانه تربیت شغلی و تدارک بسترهای آموزشی و غنی‌سازی یادگیری شغلی تشکیل شده است که در زیر به بحث و بررسی آن می‌پردازیم.

استقرار نظام آگاهانه تربیت شغلی:

برنامه‌های مرتبط با شغل در مدارس، اجزای ضروری در فرآیند آموزشی همه دانش‌آموزان به شمار می‌روند برای این کار، فلسفه و نظامی که مریان و معلمان را متعهد به برنامه‌ریزی، طراحی، اجرا و ارزیابی در حوزه رشد شغلی کند، مورد نیاز است. طرح‌ریزی برای رشد شغلی دانش‌آموزان یک ماموریت مهم مدرسه محسوب می‌شود (چن و همکاران، ۲۰۲۱). و نوتایگل و وندرمولن^۱ (۲۰۱۶) بر این باورند که تصمیمات شغلی بزرگسالان اغلب با ادراکات واقع‌گرایانه و مثبت دوره کودکی شان در مدارس، از مشاغل مورد نظر آنان آغاز می‌شود. این دیدگاه در مقابل نگاهی است که رشد شغلی را به عنوان خدمتی حاشیه‌ای، جنبی و تابعی از برنامه درسی در نظر می‌گیرد. برنامه‌های جامع مشاور مدرسه، دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های مورد نیاز برای رسیدن به موفقیت تحصیلی، آمادگی تحصیلی و شغلی، و رشد عاطفی/ اجتماعی دانش‌آموزان برای کسب آمادگی مسیر شغلی را فراهم می‌کنند. پژوهش‌ها نشان می‌دهد که اغلب دانش‌آموزان قادر به شناسایی ارتباط یادگیری هایشان در مدرسه و مشاغل که به آن علاقمند می‌شوند، نیستند و این امر حاکی از عدم اتصال آموزه‌های مدارس و زندگی واقعی است (بلوتنسکی و همکاران^۲، ۲۰۱۸). چارچوب «اتصال مدرسه به کار و به زندگی»^۳ تأکید می‌کند که فرصت‌های یادگیری رشد شغلی و حرفه‌ای باید برای کمک به دانش‌آموزان برای توسعه مهارت‌ها و شایستگی‌های لازم جهت انطباق با هر یک از گذارهای مرتبط با مدرسه، کار و زندگی طراحی شود (سولبرگ و همکاران^۴، ۲۰۰۲). اولین گام در ایجاد برنامه‌های مرتبط با شغل در مدارس، متقاعد کردن مسئولان، معلمان، مدیران و والدین درباره لزوم معرفی مشاغل به دانش‌آموزان است (زونکر، ۲۰۰۶). دیدگاهی سیستمی^۵ جهت طراحی مداخلات رشد شغلی اتخاذ و تأکید می‌کنند که مشاوران حرفه‌ای مدرسه باید به طور موثر با زیرمنظومه‌های

مهمی همچون دانش‌آموزان، معلمان، مدیران، والدین و خانواده‌ها، در مورد اهداف برنامه‌های رشد شغلی ارتباط برقرار کنند. مشاوران مدرسه می‌توانند مداخلات شغلی را از طریق برنامه‌درسی کلاس درس و کار گروهی برای رسیدگی به آمادگی شغلی و دانشگاهی در دانش‌آموزان فراهم کنند (بات و استیونز^۶، ۲۰۲۱).

تدارک بسترهای آموزشی و غنی‌سازی یادگیری شغلی:

نظام‌های آموزشی کشورهایی مانند انگلستان و ایالت‌های بریتیش کلمبیا و اونتاریو کانادا، به تازگی علاقه گسترده‌ای به رویکردهای میان برنامه درسی^۷ نسبت به تلفیق راهنمایی و آموزش شغلی نشان داده‌اند. برای استفاده از این فن لازم است که معلمان اهداف متداول آموزشی را به نحوی گسترش دهند که شامل فعالیت‌ها و اهداف شغلی هم بشود؛ از این رو آموزش مهارت‌های تصمیم‌گیری می‌تواند به دوره‌های تحصیلی سستی القاء شود (زونکر، ۲۰۰۶). مداخلات مسیر شغلی زودهنگام آغازی مطلوب برای تلاش‌های پیشگیرانه در مدارس و پیش دبستانی‌ها محسوب می‌شود (اسکولتیز، پالما، مانزی^۸، ۲۰۰۵؛ مک کاون، مک بن، مک لنز^۹، ۲۰۲۴). برای همین منظور آماده‌سازی مشاوران مدارس ابتدایی برای گسترش رشد مسیر شغلی کودکان مورد توجه قرار گرفت و تأکید شد که برنامه‌های رشد مسیر شغلی در سطح ابتدایی یک عملکرد رشدی مهم است که آمادگی مسیر شغلی را تضمین می‌کند (وود و کسزوبوسکی^{۱۰}، ۲۰۰۸). تنها دانش‌آموزانی که اطلاعات مرتبط با رشد شغلی دارند و معنای آن را برای خود تفسیر می‌کنند، می‌توانند انتخاب‌های مطلوبی انجام دهند؛ بنابراین مریان و مشاوران مدرسه باید از طریق راهنمایی شغلی در قالب مشاوره گروهی و فردی به دانش‌آموزان در کسب و تفسیر اطلاعات مربوطه کمک کنند. برخی از این موارد شامل کسب شناخت و توانایی تجزیه و تحلیل و ترکیب اطلاعات؛ توانایی تنظیم جریانات ذهنی به هنگام مواجهه شدن با مشکلات؛ توانایی همدلی و درک وضعیت دیگری؛ درک ارزش‌ها زندگی و ایده آل‌های آینده؛ بلوغ شغلی؛ اهمیت سلامت جسمی و روانی؛ مهارت‌های مشارکت اجتماعی (همچون قابل اعتماد، متفکر، سخت‌کوش، صبور، صادق و مودب بودن؛ در کنار قدرت ابراز وجود و شجاعت در گفتگو و عمل و همکاری کردن) و ... می‌شود (چارکاوی^{۱۱}، ۲۰۱۶). مداخلات

1. Van Tuijl & van der Molen
2. Blotnicky et al
3. school-to-work-to life (STWL)
4. Solberg et al
5. systems perspective
6. Bhat & Stevens
7. cross-curricular approaches
8. Schultheiss, Palma & Manzi
9. McCowan, McIlveen, McLennan
10. Wood & Kaszubowski
11. Jarkawi

گروهی ممکن است در حوزه شغلی در چارچوب یک برنامه جامع مشاوره مدرسه پیشنهاد شده توسط ASCA (۲۰۱۹) ارائه شود. آموزش گروهی در مدارس که به‌طور خاص بر رشد شغلی متمرکز است ارزشمند است؛ زیرا فضایی را برای دانش آموزان فراهم می‌کند تا خودشان را ابراز کنند و همچنین ساخت داستان‌های زندگی شغلی خود را در آماده‌سازی برای انتقال به زندگی حرفه‌ای خود تسریع بخشند. میسون و دویا^۱ (۲۰۱۱) مشاوران مدرسه را تشویق می‌کنند تا دانش آموزان را در بحث‌های گروهی کوچک یا بزرگ شرکت دهند تا در مورد چگونگی انتخاب برنامه‌های تحصیلی و شغلی متناسب با نیازشان بحث کنند.

ASCA (۲۰۱۹) پیشنهاد می‌کند که مشاوران مدرسه ۸۰٪ وقت خود را صرف ارائه خدمات مستقیم (آموزش، ارزیابی، رایزنی و مشاوره) و خدمات غیر مستقیم (ارجاع، همکاری و مشارکت، مشورت) به دانش آموزان می‌کنند. از خدمات مستقیم، ارزیابی و مشاوره بر حوزه شغلی متمرکز هستند، و مشاوران مدرسه مسئول کمک به دانش آموزان برای ارزیابی توانایی‌ها، علایق، مهارت‌ها (میکائیلی و همکاران، ۱۴۰۲) و دستاوردهای خود، و همچنین استفاده از این یافته‌ها برای ترسیم مسیرهای شغلی آینده هستند (بات و استیونز^۲، ۲۰۲۱).

مضمون فراگیر دوم:

اقدامات ملی و کلان

این مضمون فراگیر از دو مضمون سازمان دهنده شامل راهبردهای مرتبط با وزارت آموزش و پرورش و ترویج فرهنگ کار و اشتغال تشکیل شده است که در زیر به بحث و بررسی آن می‌پردازیم. راهبردهای مرتبط با وزارت آموزش و پرورش:

دخیل کردن تجارت، صنعت و دولت در ایجاد و ارزیابی کیفیت برنامه های راهنمایی شغلی بسیار لازم است (زونکر، ۲۰۰۶). مسئولین آموزش و پرورش باید با فراهم سازی تجارب سازنده و مناسب شغلی به جوانان پیام دهند که به آنها نیاز دارند و اشتغال، امکان پذیر است. باکشی و جوشی^۳ (۲۰۱۴) و اولویرا و آراجو^۴ (۲۰۲۱) نقش کارفرمایان و رهبران کسب و کار؛ قانون گذاران و سیاست گذاران؛ مسئولین محلی و ملی و سایر ذینفعان اجتماعی را برای مشارکت راهبردی در رشد شغلی دانش آموزان ضروری می‌دانند. هادلستون و همکاران^۵ (۲۰۱۲) از تعامل متولیان صنایع، شرکت ها و کارخانه‌ها از طریق ایراد سخنرانی، ایجاد امکان بازدید از محل‌های کار و... جهت رشد شغلی دانش آموزان گزارش داده است. یکی دیگر از ارکان اساسی بستر رشد شغلی، در سطح ملی، تأسیس پایگاه اطلاع رسانی و خدماتی جامع شغلی است. تأسیس، رهبری و مدیریت اصلی چنین پایگاهی در کشورهای رشد یافته در درجه نخست بر عهده وزارت کار است. در آمریکا، جدیدترین این پایگاه‌ها مشهور به «ONET» می‌باشد که از اواسط ۱۹۹۰ روی آن کار شده

است و به علت انعطاف پذیری، پویایی و به روز بودن آن جایگزین کتاب مشهور فرهنگ عناوین شغلی یا DOT^۷ شده است (زونکر، ۲۰۰۶). در بافت غرب (اروپا و آمریکا)، پارامترهای برای طرحریزی فرایند رشد مسیر شغلی دانش آموزان و دانشجویان، برای ورود به دنیای کار وجود دارد. یک نمونه از این دستورالعمل ها، دستورالعمل ملی رشد شایستگی ها و شاخصه های رشد مسیر شغلی^۸ است (زونکر، ۲۰۰۶)؛ اما متأسفانه، در ساختار آموزش و پرورش ایران، چنین دستورالعمل حداقلی ای هم در مورد مهیاسازی دانش آموزان برای زندگی کاری وجود ندارد. بنابراین انتظار نمی‌رود که فرآیند برنامه ریزی و تصمیم‌گیری شغلی دانش آموزان به راحتی پیش برود و بی‌تصمیمی شغلی یک مساله بسیار مهم در این بستر است. ایجاد بسترهای مشارکتی خانواده-مدرسه-جامعه باید در سطح ملی برنامه ریزی و بسترهای اجرایی آنها طراحی گردد. به خصوص در فرهنگ‌های با جهت‌گیری جمع‌گرا تر، در تدوین هویت‌های شغلی مثبت، همه دانش آموزان می‌توانند از فرایندهای حمایتی بهره‌مند شوند حمایت اجتماعی از افراد (دانش آموزان) جهت گسترش دیدگاه‌ها در مورد «آنچه می‌توانند باشند» بسیار ضروری است. در همین راستا مشارکت کارفرمایان و کسب و کارهای محلی / منطقه‌ای (یا موسسات غیر انتفاعی) که می‌توانند مشاغل پاره‌وقت، سایه شغلی^۹، کارآموزی، و نظارت‌گری ارائه دهند نیز در این زمینه اهمیت دارد. ارزیابی طیف گسترده‌ای از مشاغل؛ انجام کارهای داوطلبانه اجتماعی؛ کارآفرینی و تجارب این چنینی می‌تواند حس واقعی از انتخاب‌های شغلی ممکن را پرورش دهد (الکساندر و هیرش^{۱۰}، ۲۰۱۰). شبکه‌های اجتماعی که جوانان در آن فرصت‌هایی برای مدیریت و هدایت کردن دارند، برای اکتشاف شغل و خود و تصمیم‌گیری مرتبط ارزشمند هستند (زنگ، زو، وو^{۱۱}، ۲۰۲۴). این موارد نیازمند هماهنگی های کلان ملی می‌باشند که مساعی دست‌اندرکاران و مسئولین وزارت آموزش و پرورش را می‌طلبد. نتایج پژوهش‌های همسو در جهت فرهنگ‌سازی رشد شغلی، راهبردهای زیادی را شناسایی کرده است که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: بهره‌گیری از فناوری (کریتو، ترستی، بهون^{۱۲}، ۲۰۱۸)؛ شرکت در کارگاه‌ها یا واحدهای رشد شغلی (بابارویک، بلاز، بلازو^{۱۳}، ۲۰۲۰)؛

1. Mason & Duba
2. Bhat & Stevens
3. Bakshi & Joshi
4. Oliveira & Araújo
5. Huddleston et al
6. O*NET- Occupational Information Network
7. Dictionary of Occupational Titles (DOT)
8. National Career Development Guidelines Competencies and Indicators (NCDGCI)
9. job shadowing
10. Alexander & Hirsch
11. Zhang, Zhou, Wu
12. Cerrito, Trusty & Behun
13. Babarović, Dević & Blažev

این پژوهش نیست. پیشنهاد می‌شود پژوهشگران، در پژوهش‌های آتی با استفاده از روش‌های تحقیق فراترکیب، مرور نظام‌مند و سایر روش‌های کمی و کیفی مؤلفه‌های دخیل در طرح‌ریزی شغلی دانش‌آموزان را با تمرکز بر پژوهش‌های داخلی و خارجی، احصاء نمایند.

به طور کلی هم در سطح مدرسه و هم در اقدامی کلان و ملی بایستی به مسیر رشد شغلی دانش‌آموزان نگرست. رسانه‌های اجتماعی در شناساندن مشاغل و ارتقاء رشد حرفه‌ای جامعه، نقش بسیار بارز و پراهمیتی ایفاء می‌کنند. از این رو تمامی نهادهای جامعه، به‌ویژه آموزش و پرورش باید در جذب و تغذیه رسانه‌ها در راستای رشد تحصیلی - شغلی کودکان و نوجوانان جامعه سهیم باشند. در نتیجه می‌توان گفت که با شناسایی عناصر در سطح مدرسه و ملی، می‌توان بستر رشد و هدایت شغلی دانش‌آموزان را جهت ورود به دنیای مشاغل فراهم ساخت.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

اصول اخلاقی تماماً در این مقاله رعایت شده است. شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. همچنین همه شرکت‌کنندگان در جریان روند پژوهش بودند. اطلاعات آن‌ها محرمانه نگه داشته شد.

حامی مالی

این تحقیق هیچ‌گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخشهای پژوهش حاضر مشارکت داشته‌اند.

تعارض منافع

بنابراین اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

منابع

احمدی، ش.، شیخ الاسلامی، ع.، نخستین گلدوست، ا. (۱۴۰۳). مقایسه‌ی تاثیر آموزش مهارت‌های ابراز وجود و راهبردهای خودنظارتی بر اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۴(۱)، ۱-۱۲.

[DOI: 10.22098/jld.2024.15394.2173]

1. collages
2. work shadow
3. Perry & Shannon

ساختن تکه چسبانی (کلاژ) در مورد مشاغل و نوشتن در مورد فعالیت‌های عملی یا تجربیات سایه کاری^۲، بازدید از مراکز آموزش عالی و محیط‌های کاری، ایجاد پیوند بین برنامه درسی و مشاغل، ملاقات با سخنرانان مدعو از جامعه و مشاوره و مصاحبه با افرادی که شغل آن‌ها با موضوعات درسی مورد علاقه دانش‌آموزان همخوانی دارد (پری و شانون^۳، ۲۰۱۷).

ترویج فرهنگ کار و اشتغال:

امر مهم فرهنگ‌سازی می‌بایست در خانواده، مدرسه، جامعه، کتب و داستان‌ها صورت گرفته و آشناسازی دانش‌آموزان با فرهنگ خوداشتغالی و کارآفرینی اتفاق افتد. راهبردهای عملی که کودکان را به‌طور غیرمستقیم هدف قرار می‌دهند شامل: کار گروهی و مشترک، ارائه اطلاعات و مشاوره به خانواده‌ها، معلمان، ذینفعان جامعه، مدیران مدارس و دانشگاه‌ها می‌شوند. چنین راهبردهای عملی غیرمستقیمی برای اثربخشی مداخلات شغلی ضروری تلقی شده‌اند. در مدرسه باید در درجه اول این نگرش ایجاد و تقویت شود که از هر دانش‌آموز می‌توان یک فرد موفق ساخت؛ و می‌بایست فرهنگ تجمل‌گرایی و مشاغل نابردن‌رنگ را تخطئه کرد و فرهنگ جامع کار، یعنی تلاش و پشتکار، مسئولیت‌پذیری، تعهد و نوآوری، همکاری و تعاون، نظم و انضباط و غیره را در قصه‌ها و ادبیات کودکان پیش از دبستان و در کتب دبستانی و مقاطع بالاتر هم به‌صورت متن و تصویر و روش‌های دیگر ترویج نمود. کلیشه‌زدایی جنسیتی غیرضروری از مشاغل و رشته‌ها نیز باید مورد توجه قرار گیرد. معنای این عبارت این نیست که بدون توجه به بافت ایرانی و اسلامی، ملاحظات بومی - فرهنگی را کنار گذاشته و به آن‌ها توجه نکنیم. بلکه برخی از تصورات متعصبانه در مورد مشاغل که در برخی خرده‌فرهنگ‌های ایرانی نهادینه شده است نیازمند اصلاح و تغییرات نگرشی است. همچنین گفتمان حال حاضر برخی والدین و دیگر اعضای جامعه این است که تنها مسیر موفقیت، ادامه تحصیل در دانشگاه است. در کنار اهمیت داشتن تحصیلات، باید متذکر شد که با توجه به منحصر به فرد بودن هر انسان، راه‌های موفقیت گوناگون است.

گرچه ماهیت تفسیری و انعطاف‌پذیری بالا در تحلیل کیفی یک مزیت است؛ اما همین امر می‌تواند به‌عنوان محدودیت در نظر گرفته شود؛ امکان جداسازی عملی پژوهشگر از موضوع، فرآیند جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها دشوار بود که این امر به‌عنوان یکی از محدودیت‌های پژوهش است. با توجه به مقطعی بودن پژوهش و تأثیری که رشد شغلی از تغییرات اجتماعی در یک جامعه می‌پذیرد، در تعمیم یافته‌های پژوهش به جمعیت‌ها و زمان‌های دیگر، باید احتیاط صورت گیرد. رشد شغلی از متغیرهای بی‌شماری اثر می‌پذیرد و محدود به مضامین شناسایی شده در

- Blotnick, K. A., Franz-Odenaal, T., French, F., & Joy, P. (2018). A study of the correlation between STEM career knowledge, mathematics self-efficacy, career interests, and career activities on the likelihood of pursuing a STEM career among middle school students. *International Journal of STEM Education*, 5(1), 22. [Doi: 10.1186/s40594-018-0118-3]
- Braun, V. & Clarke, V. (2012) Thematic analysis. In H. Cooper, *APA handbook of research methods in psychology*, Vol. 2: (pp. 57-71).
- Byars-Winston, A. (2014). Toward a framework for multicultural STEM-focused career interventions. *The Career Development Quarterly*, 62(4), 340-357. [Doi:10.1002/j.2161-0045.2014.00087.x]
- Cerrito, J. A., Trusty, J., & Behun, R. J. (2018). Comparing web-based and traditional career interventions with elementary students: An experimental study. *The Career Development Quarterly*, 66(4), 286-299. [Doi:10.1002/cdq.12151]
- Chen, H., Liu, F., Wen, Y., Ling, L., Chen, S., Ling, H., & Gu, X. (2021). Career exploration of high school students: Status quo, challenges, and coping model. *Frontiers in Psychology*, 12, 672303. [Doi:10.3389/fpsyg.2021.672303]
- Falco, L. D., & Steen, S. (2018). Using school-based career development to support college and career readiness: An integrative review. *Journal of School-Based Counseling Policy and Evaluation*, 1(1), 51-67. [Doi:10.25774/v1t4-c816]
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (2001, November). *Guidelines and checklist for constructivist (aka fourth generation) evaluation*. <https://files.wmich.edu/s3fs-public/attachments/u350/2014/constructivisteval.pdf>
- Helwig, A. A. (2008). From childhood to adulthood: A 15-year longitudinal career development study. *The Career Development Quarterly*, 57(1), 38-50. [Doi:10.1002/j.2161-0045.2008.tb00164.x]
- Huddleston, P., Mann, A., & Dawkins, J. (2012). *Employer engagement in English independent schools* (pp. 163-175). London: Education and Employers Taskforce.
- Jackson, A., Mentzer, N., & Kramerbottiglio, R. (2020). Soft robotics as emerging technologies: preparing students for future work through soft robot design experiences. *Technology and Engineering Teacher*, 79(6), 8-14. [link](#)
- Jarkawi, H. (2016). planning a friendly career of students through strategyc approach in smk shuhada banjarmasin. [link](#)
- Kiran, S., Rubab, U. E., Jabeen, F., & Waheed, Z. (2025). Perceived role of career counseling in early education: A study of elementary school teachers. *Research Journal of Psychology*, 3(2), 16-43. [Doi:10.59075/rjs.v3i2.105]
- Knight, J. L. (2015). Preparing elementary school counselors to promote career development: Recommendations for school counselor education programs. *Journal of Career Development*, 42(2), 75-85. [Doi: 10.1177/0894845314533745]
- Li, X., Tao, W., Zhang, J., Luo, J., Cai, Y., Deng, M., ... & Shi, W. (2025). Regression tree analysis of factors influencing career adaptability in college students. *Education+ Training*. [DOI:10.1108/ET-03-2024-0108]
- بشروپور، س.، عینی، س. (۱۴۰۱). تدوین مدل علی سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان با ناتوانی یادگیری براساس خودکارآمدی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی: نقش میانجی تاب‌آوری تحصیلی. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۲(۲)، ۱۸-۳۳. [Doi: 10.22098/jld.2022.7608.1814]
- زونگر، و. ج. (۲۰۰۶). *مشاوره شغلی: رویکرد کل‌نگر*. ترجمه علی محمد نظری، فرشاد محسن‌زاده و علیرضا بوستانی‌پور (۱۳۸۸). تهران: انتشارات سمت، ج ۱.
- میکائیلی، ن.، سلمانی، ع. و شاری، آ. (۱۴۰۲). تأثیر آموزش مهارت‌های ارتباطی بر انسجام / سازش‌یافتگی خانواده و راهبردهای مقابله‌ای در والدین دانش‌آموزان دختر دارای ناتوانی‌های یادگیری. *ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۳(۱)، ۴۲-۵۶. [Doi:10.22098/jld.2023.13976.2126]
- موسوی، س. ن.، سپهوند، ر.، شریعت‌نژاد، ع. موسوی، س. ن. (۱۳۹۹). شناسایی و تبیین رفتارهای مسیر شغلی آینده‌نگر در جهت بهبود قابلیت‌استخدامپذیری متقاضیان کار با استفاده از روش دلفی فازی. *فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی*، ۱۲ (۴۵)، ۳۱-۵۲. [Doi: 10.52547/jcoc.12.4.31]

References:

- Ahmadi, SH., Shykholeslami, A., & Nokhostin Goldoos. (2024). Comparing the effect of teaching self-expression skills and teaching self-monitoring strategies on academic engagement in students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 14(1), 1-12. (Persian) [Doi: 10.22098/jld.2024.15394.2173]
- Alexander, K. P., & Hirsch, B. J. (2012). Marketable job skills for high school students: What we learned from an evaluation of After School Matters. *New Directions for Youth Development*, 2012(134), 55-63. [Doi: 10.1002/yd.20015]
- American School Counselor Association (2019). *The ASCA national model: A framework for school counseling programs* (4th Ed.).
- Babarović, T., Dević, I., & Blažev, M. (2020). The effects of middle-school career intervention on students' career readiness. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 20(2), 429-450. [Doi: 10.1007/s10775-019-09411-5]
- Bakshi, A. J., & Joshi, J. (2014). The interface between positive youth development and youth career development: New avenues for career guidance practice. In *Handbook of career development* (pp. 173-201). Springer, New York, NY.
- Basharpoor, S., Eyni, S. (2023). Developing a causal model of academic adjustment of Students with learning disabilities based on academic self-efficacy and academic eagerness: The mediating role of the academic resilience. *Journal of Learning Disabilities*, 12(2), 18-33. (Persian) [Doi: 10.22098/jld.2022.7608.1814]
- Bhat, C. S., & Stevens, M. M. (2021). College and career readiness group interventions for early high school students. *The Journal for Specialists in Group Work*, 46(1), 20-31. [Doi: 10.1080/01933922.2020.1856250]

- Mason, D. C. P., & Duba, D. J. D. (2009). Using reality therapy in schools: its potential impact on the effectiveness of the ASCA national model. *International journal of Reality Therapy*, 29(2), 5. [URL: https://digitalcommons.wku.edu/csa_fac_pub/33]
- McCowan, C., McIlveen, P., McLennan, B., & Ciccarone, L. (2024). Career education and development scales for primary school and junior secondary school students. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 1-19. [DOI:10.1007/s10775-024-09678-3]
- Mikaeili, N., Salmani, A. & Sharei, A. (2023). The effect of communication skills training on family adaptability / cohesion and coping strategies in parents of female students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 13(1), 42-56. [In Persian] [DOI:10.22098/jld.2023.13976.2126]
- Mousavi, S. N., Sepahvand, R., Shariat nejad, A., & Mousavi, N. (2021). Identifying and explaining Proactive career behaviours to improve employability of employers using fuzzy Delphi method. *Career and Organizational Counseling*, 12(45), 31-52. [In Persian] [DOI: 10.52547/jcoc.12.4.31]
- Oliveira, Í. M., & Araújo, A. M. (2022). Career exploration as a foundation for career developmental learning and academic success in childhood. *British Journal of Guidance & Counselling*, 50(3), 351-370. [DOI:10.1080/03069885.2021.1887814]
- Perry, J. C., & Shannon, L. (2017). How vocational psychologists can make a difference in K–12 educations. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 17(1), 97-115. [DOI: s10775-016-9335-9]
- Rachmawati, D., Sahid, S., Mahmud, M. I., & Buang, N. A. (2024). Enhancing student career readiness: A two-decade systematic. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 13, 1301-310. [DOI: 10.11591/ijere.v13i3.26485]
- Schultheiss, D. E. P., Palma, T. V., & Manzi, A. J. (2005). Career development in middle childhood: A qualitative inquiry. *The Career Development Quarterly*, 53(3), 246-262. [DOI:10.1002/j.2161-0045.2005.tb00994.x]
- Solberg, V. S., Howard, K. A., Blustein, D. L., & Close, W. (2002). Career development in the schools: Connecting school-to-work-to-life. *The Counseling Psychologist*, 30(5), 705-725. [DOI: 10.1177/0011000002305003]
- Soliman, A. S., Stainton, L., & Chamberlain, R. M. (2021). Experiential learning in career development. *Journal of Cancer Education*, 36(4), 874-879. [DOI:10.1007/s13187-020-01716-2]
- Thomas, J., Larson, M., Solberg, V. S., & Martin, J. (2017). *Providing Quality Career Development within Youth Development & Leadership Programs*. Info Brief. Issue 45. National Collaborative on Workforce and Disability for Youth.
- Van Tuijl, C., & van der Molen, J. H. W. (2016). Study choice and career development in STEM fields: an overview and integration of the research. *International Journal of Technology and Design Education*, 26(2), 159-183. [DOI:10.1007/s10798-015-9308-1]
- Vondracek, F. W., Ford, D. H., & Porfeli, E. J. (2014). *A living systems theory of vocational behavior and development*. Sense Publishers.
- Wong, L. P. (2024). Artificial intelligence and job automation: challenges for secondary students' career development and life planning. *Merits*, 4(4), 370-399. [DOI:10.3390/merits4040027]
- Wood, C., & Kaszubowski, Y. (2008). The career development needs of rural elementary school students. *The Elementary School Journal*, 108(5), 431-444. [DOI:10.1086/589472]
- Yu, Z., Liu, L., & Zhang, X. (2025). Bridging the gap: Enhancing employment opportunities for Normal University graduates in China's knowledge economy. *Journal of the Knowledge Economy*, 16(1), 4246-4283. [DOI: 10.1007/s13132-024-02147-w]
- Zhang, M., Zhou, S., Wu, Y., & Liu, S. (2024). Pressure from social media: Influence of social media usage on career exploration. *Career Development International*, 29(1), 93-112. [DOI:10.1108/CDI-01-2023-0016]
- Zhao, T., & Wu, J. (2022). How do career development courses help Chinese undergraduate students achieve healthy and quality career development?. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(23), 15620. [DOI:10.3390/ijerph192315620]
- Zhou, N., Qiao, J., & Cao, H. (2025). Adolescents'perceived collective contributions to their career efficacy from parents, teachers, and peers: Reciprocal and transactional associations over time with adolescents' career adaptability and ambivalence. *Journal of Career Development*, 08948453251333782. [DOI:10.1177/08948453251333782]
- Zhou, Y. & Shirazi, S. (2025). Factors influencing young people's STEM career aspirations and career choices: A systematic literature review. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 1-24. [DOI:10.1007/s10763-025-10552-z]